

Danish University Colleges

**Efter- og videreuddannelsesbehov inden for det bioanalytiske arbejdsfelt
Afrapportering fra udredning foretaget efteråret 2006**

Sachs, Therese

Publication date:
2007

Document Version
Tidlig version også kaldet pre-print

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Sachs, T. (2007). *Efter- og videreuddannelsesbehov inden for det bioanalytiske arbejdsfelt: Afrapportering fra udredning foretaget efteråret 2006.*

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Download policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Efter- og videreuddannelsesbehov inden for det bioanalytiske arbejdsfelt

Afrapportering fra udredning foretaget efteråret 2006

Indhold:

- Baggrund, undersøgelsesområder.....s.1
- Undersøgelsens resultater og anbefalinger.....s.1
 - Efterspurgte tiltag (s.3-5)
- Undersøgelsens metode.....s.5
- Undersøgelsens muligheder og begrænsninger.....s.6
- Bilag: Dimensioner til afdækning af efter- og videreuddannelsesbehov

Baggrund

Med henblik på at styrke udviklingen af CVU Øresunds efter- og videreuddannelses tilbud blev der i efteråret 2006 iværksat et opsøgende arbejde blandt nuværende og potentielle interessenter inden for det laboratorietechniske område.

Formålet var at "udrede behovet for og ønskerne til efter- og videreuddannelsesforløb for især bioanalytikere og laboranter med henblik på udbud heraf fra CVU Øresund".

Fokus blev senere ændret til alene at være rettet mod efter- og videreuddannelsesbehov inden for det bioanalytiske arbejdsfelt.

Undersøgelsesområder

Udredningen skulle afdække eventuelle:

- Behov for efter- og videreuddannelse (EVU), herunder:
 - Opdatering på specifikke faglige områder
 - Horisontal udvidelse af kompetencer til et større eller bredere fagligt område
 - Vertikal udvidelse af kompetencer mhp. at løse opgaver på tilstødende niveauer
 - Udvikling af kompetencer inden for og på tværs af brancher og fag samt af almene og personlige kompetencer
- Behov for bistand til afdækning af udviklings-/kompetencebehov (CVU Øresund som kompetencepartner)
- Ønsker af mere praktisk karakter i forhold til tilrettelæggelse og afvikling af EVU-forløb

Undersøgelsens resultater og anbefalinger

Det generelle billede, som tegner sig, er, at en del efter- og videreuddannelsesbehov relaterer sig til to forhold:

*Job- og opgaveglidning på laboratorierne*¹ hvor visse traditionelle bioanalytiker-opgaver overtages af social- og sundhedsassistenter (sosu) og i mindre grad også af laboranter, medens en række nye opgaver samt opgaver, der tidligere blev varetaget af læger, nu udføres af bioanalytikere, biologer eller andet akademisk personale. Samtidig ses også en overlapning eller meget tæt sammenhæng i varetagelse af nogle opgaver blandt radiografer, sygeplejersker og bioanalytikere.

Professionsuddannelsens udvikling hvor den rutineindøvende, specialespecifikke oplæring nu typisk finder sted efter ansættelsen.

¹ Jf. tillige "Fremtidens kompetencekrav inden for det bio- og laboratorietechniske område", Teknologisk Institut august 2006 samt dbio's opgørelse af antallet af ansatte social- og sundhedsassistenter på dbios område, dbio 01/07.

De udtrykte efter- og videreuddannelsesbehov i relation til begge disse forhold spænder over forskellige niveauer og fordrer et nært samarbejde med aftagerne. For så vidt angår den specialespecifikke oplæring efter ansættelsen er denne tæt koblet til den daglige arbejdsproces i form af oplæring i afdelingsspecifikt materiel, rutiner og arbejds gange.

I forlængelse heraf var det respondenternes klare opfattelse, at hovedparten af den specialespecifikke oplæring skal foregå ved afdelingerne, men at CVU Øresund i en del tilfælde vil kunne bidrage med kurser, der "lukker specialespecifikke teori-huller". En opgave der for øjeblikket typisk varetages internt, men som kræver en del - ikke mindst tidsmæssige - ressourcer. Hvorvidt CVU Øresund er konkurrencedygtig på dette område må afklares nærmere i forhandling med de potentielle aftagere.

Ud over behov afledt af ovennævnte blev der i undersøgelsens løb også udtrykt behov for opdatering på de nyere teknikker og metoder samt på områder, der relaterer sig til bioanalytikerens andel i "det gode patientforløb" og til "bioanalytikerens som leder". Meget tyder på, at det vil være muligt at få forhåndstilkendegivelser om deltagelse i sådanne – typisk korterevarende – kurser.

I den forbindelse kan tid og sted for afholdelsen af kurser være afgørende. En del respondenter foreslog, at korte opdateringsforløb kunne afholdes om eftermiddagen - eksempelvis delt op i blokke af 2-3 timers varighed på faste ugedage.

Ved de lange forløb – som eksempelvis diplommodulerne – blev der derimod fra flere sider fremhævet det hensigtsmæssige i, at deltageren var "fuldtids-væk" fra sit arbejde i perioden. Dette både af hensyn til personens egen og afdelingens planlægning og til sandsynligheden for at den pågældende rent faktisk "kom ud af døren". Endelig blev geografi og især nærhed til arbejdspladsen nævnt som væsentlig for deltagelse, hvilket også afspejles i ønsker om udbud i København af kurser mv. der pt. alene afholdes i Jylland.

Ud over at stå som uddannelsesudbyder sås også en mulighed i, at CVU Øresund kunne indgå som partner i forbindelse med forskellige udviklingstiltag. Konkret blev nævnt:

- Netværksfacilitering for et samarbejde mellem Københavns Praktiserende Lægers Laboratorium (KPLL) og private fertilitetsklinikker
- Faglig og pædagogisk sparringspartner til Rigshospitalet (RH) i forhold til intern læring inden for "molekylærdiagnostik" og
- Samarbejde med Biotech Research and Innovation Centre (BRIC) i forhold til designermedicin, monitorering ved hjælp af almen diagnostisk metode etc.

Der var endvidere tanker fremme om, at CVU Øresund muligvis kunne få indsigt i laboratorieafdelingernes udviklingsplaner med henblik på samarbejde om afholdelse af dertil knyttede uddannelsesforløb, foredrag o.lign.

Endelig blev der helt overordnet også peget på, at CVU Øresund ville være oplagt som tovholder og initiativtager til imødekommelse af uddannelseskraft i forhold til udmøntning af den danske kvalitetsmodel.

Generelt – og især i forhold til diplommodulerne – var der bekymring over de mange EVU-aflysninger. Nogle respondenter opfordrede til, at CVU Øresund og aftagerne drøftede eventuelle prisforhøjelser på eks. diplommoduler med få tilmeldte, således at modulerne kunne afholdes alligevel. Der blev også foreslået en mere generel EVU-strategi med færre

udbud at vælge imellem, således at tilmeldingerne blev koncentreret på enkelte områder. Endelig blev der af flere respondenter peget på, at CVU Øresund i sin markedsføring så vidt muligt skulle ekspliciterer tilbuddenes bredde og deres relevans på tværs af de traditionelle professionsopdelinger.

Det anbefaledes endvidere, at CVU Øresunds mulighed for tildeling af meriterende ECTS-points skulle bruges mere aggressivt i markedsføringen. En del aftagere gav udtryk for manglende kendskab på området, men tilkendegav efter en briefing herom, at denne mulighed godt kunne være udslagsgivende for valg af uddannelsesudbydere til længerevarende uddannelsesforløb.

For de længerevarende forløb, der afholdes på CVU Øresund, blev det tillige anbefalet, at der løbende blev kigget på 'læringsmiljøet'. I konkurrence med andre udbydere af efter- og videreuddannelse er parametre som pris og meritering væsentlige, men også rammerne for afholdelsen af uddannelsen bidrager til det samlede "skudsmål". Her kan eksempelvis lidt "forkælelse" i form af frugt, kaffe og te samt gode rammer for pauser, frokost mv. efter sigende gøre underværker.

Efterspurgte tiltag

Specialespecifik træning for professionsbachelorere:

- Efteruddannelse, der både indeholder teori- og praksiselementer, og hvor praksiselementerne (primært) gives på den enkelte arbejdsplads.
- Også relevant som tilbud til opdatering for "gamle" bioanalytikere
- Mulighed: kombination med valgmodul eller del heraf på ny uddannelse

Eksempel: Obligatorisk isotopkursus (klinisk fysiologi og nuklearmedicin) – en uge. (Afholdes pt. i Århus)

Eksempel: Histologisk teknik: fejlretning, kontrol af snit mv.

Biostatistik og kvalitetssikring

- Generelt samt uddybende på specifikke områder ("et spadestik dybere")
- Kvalitetskontrol i forhold til certificering og akkreditering
- Validering af analysemetoder

Diagnostisk pædagogik for bioanalytikerundervisere²

- Praktisk opbygning af undervisning, undervisningsplaner, materiale etc. i forbindelse med undervisning i laboratorier.
- Undervisning af patienter ift. analyser i eget hjem mv.
- Undervisning af kolleger fra andre faggrupper ift. bedside-analyser mv.

Udvikling af patientrelaterede kompetencer

- Patientforløb på tværs
- Bioanalytikeren i udviklingen af det fælles patientforløb
- Patientcases
- Sammenhænge sygdom/analyser
- Etik
- Kommunikation
- Patientpsykologi

² Med mulighed for ECTS i forhold til 'klinisk vejlederuddannelse' (?)

- Patientpleje
- Løfteteknik

Udvikling af kompetencer for sosu-assistenten der arbejder ved laboratorierne, f.eks.:

- Blodprøvetagning, anatomi, fysiologi, analysemetoder, præanalyse, beregninger, interviewteknik mv.
- EKG, simpel EKG-vurdering (også for bioanalytikere)
- Allergologi (også for bioanalytikere)

Specifikt også for laboranter og farmakonomer

- Sundhedsfag, sygdomslære, patientforståelse, specialespecifikke områder (snarest)
- Mulighed for fagspecifikke moduler i stil med diplomuddannelsen men på lavere niveau?

Måske mulighed/interesse for hospitalsoverbygning på laborantuddannelsen

Basal mikrobiologi – også for "gamle" bioanalytikere

Eksamensbelagt efteruddannelse af cyto-bioanalytikere

Længerevarende PET/CT-kursus i stil med det 5-ugers kursus der pt. afholdes internt på RH i samarbejde med radiografskolen

MR/CT-kursus eventuelt fælles for radiografer/bioanalytikere

Kursus i terapi-skintigrafier i samarbejde med RHs strålecenter

Teori i forhold til skintigrafi, funktionsmålinger

Teoretisk og praktisk "molekylærgenetik", "molekylærdiagnostik"

- Især for ikke-bachelorere. Evt. niveaudelt.
Kurset ønskes færdigt og udbudt inden for 1-2 år.

Færdigheder i hæmatologi - som det der pt. afholdes i Ålborg i dbio regi.

Opdatering af 'hovedkursuspensum' for "gamle" bioanalytikere (patologi)

Massespektrometri– tre dages teorikursus (snarest)

Histokemi/bindingsteori (kort, lokalt forløb)

Histologi/mikroskopi (kort, lokalt forløb)

Træning i matematik/statistik

Rekrutterings- og fastholdelseskurser for ledere

Samarbejde i forhold til organisering i teams

Lederuddannelse inklusive specifik faglig opgradering

Uddannelse til certificeringsleder

Litteratursøgning, litteraturvurdering, evidens

Formidling, skrivekursus i forhold til artikelskrivning

Undersøgelsens metode

Da udredningens formål var at vise her-og-nu behov for opkvalificering og kompetenceudvikling af de pt. beskæftigede inden for det bio- og laboratorieteknologiske område, blev der valgt en fremgangsmåde, hvor der blev vekslet mellem samtaler med centrale aftagere og potentielle kunder og møder med CVU Øresunds EVU-medarbejdere.

Som centrale aktører på området blev valgt respondenter, der dels dækker over store ansættelsesområder, dels besidder en væsentlig indsigt i uddannelsesverdenen og dens muligheder.

Da der, som det fremgår af undersøgelsesområderne, skulle afdækkes en række forskellige facetter af EVU-området, blev det valgt at strukturere samtalerne med de centrale aktører ved hjælp af "Fem dimensioner"³ (jf. bilag 1 for en uddybning):

- Kobling til arbejdsprocessen: *Afdækning af EVU-behovenes fordeling på aktiviteter, der er direkte relateret til den daglige arbejdsproces hhv. uafhængig eller fjern fra den direkte arbejdsproces*
- Formål: *Hvilke efter- og videreuddannelsesbehov skal dækkes for virksomhederne og for medarbejderne*
- Kobling til udbyder: *Gående fra den meget nære kobling, hvor EVU fastlægges og finansieres af virksomheden selv til den svageste kobling, hvor der alene foregår tilmeldinger til offentligt udbudte kurser mv.*
- Afstand: *Ønsker om tid og sted for afholdelse af aktiviteten*
- Formaliseringsgrad: *I hvilken grad er virksomhedens EVU-aktiviteter formaliseret - og stemmer denne formaliseringsgrad overens med virksomhedens behov*

Det lå i de metodiske overvejelser, at der efter samtalerne med de valgte centrale aktører skulle føres samtaler med ledende bioanalytikere. Da der sideløbende med nærværende undersøgelse var indkaldt til fokusgruppesamtaler med ledende bioanalytikere i forbindelse med en undersøgelse af de nyuddannede bioanalytikeres (professionsbachelors) kompetenceprofil, blev det besluttet at afholde samtalerne om efter- og videreuddannelsesbehov i forlængelse heraf. Det viste sig imidlertid meget vanskeligt at samle ledende

³ Efteruddannelsespraksis i offentlige og private virksomheder, Evalueringsinstituttet 2004 inklusive bilag, NIRAS konsulenterne a/s, 2003. Dimensionerne blev i sin tid anvendt til undersøgelse af virksomheders efteruddannelsespraksis. Valget af samme dimensioner i nærværende udredning er begrundet i, at de dels kan anvendes som redskab til afdækning af, hvilke parametre der er vigtige for kunderne i valg af efteruddannelse, dels vil være et kendt arbejdsredskab for nogle af respondenterne.

bioanalytikere til disse møder, især inden for visse af specialerne, hvorfor der desværre ikke blev en så bred repræsentation ved samtalerne, som det havde kunne ønskes.

Endelig skal det nævnes, at resultater fra Teknologisk Instituts undersøgelse fra 2006 "Fremtidens kompetencekrav inden for det bio- og laboratorietechniske område" er blevet anvendt i udredningsøjemed, dvs. primært som reference i forbindelse med forberedelse af spørgsmål før afholdelse af interviews og samtaler.

Undersøgelsens muligheder og begrænsninger

Undersøgelsen er i sit koncept rettet mod at give CVU Øresund en strømpil i forhold til EVU-tiltag. Ambitionen har således primært været at få kendskab til de trends, der ligger inden for udviklingen af fagområdet, og de kompetencehuller EVU som følge heraf skulle søge at fylde.

Det har samtidig været tydeligt, at jo hurtigere ønskerne om EVU-tiltag blev undersøgt nærmere - og i givet fald iværksat – jo højere måtte sandsynligheden være for succes.

En tilbageholdelse af resultater med henblik på at søge antallet af respondenter forøget ville derfor være uhensigtsmæssig. Det følger heraf, at det som resultat af undersøgelsen kan anbefales, at der jævnligt tages kontakt med aftagerne for at få nye ideer og uddybet de gamle – også når lejlighed byder sig ved arrangementer, hvor potentielle kunder er samlet i anden sammenhæng.

GUIDE

<u>Dimension</u>	<u>Spørgsmål</u>	<u>Bruges til</u>
<p>Kobling til arbejdsprocessen</p> <p><i>Afdækning af EVU-behovenes fordeling på aktiviteter, der er direkte relateret til den daglige arbejdsproces hhv. uafhængig eller fjern fra den direkte arbejdsproces.</i></p>	<p>Jf. dimensionen</p>	<p>Viden om hvor langt virksomhederne er i at tænke EVU bredt hhv. om der skal sættes ind på dette område.</p> <p>NB: CVU Øresund har her en konkurrencefordel med hensyn til muligheder for at koble de teknisk arbejdsprocessnære EVU-aktiviteter med tværfaglige elementer så som samarbejde, etik, organisation etc.</p>
<p>Formål</p> <p><i>Hvilke behov skal dækkes for virksomhederne og for medarbejderne</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Udviklingsområder og flaskehalse • Personlige uddannelsesønsker afdækket gennem personalesamtaler o.lign, • Ledelsesmæssige prioriteringer • Meritfordele ifm videre uddannelse • Supplere nuværende generalistuddannelse med komprimeret efteruddannelse for generalister ind i et speciale • Etc. 	<p>Systematisering af forslag fra kunderne med henblik på konkrete tilbud til virksomhederne.</p> <p>NB: CVU Øresund har her en overordnet konkurrencefordel i forhold til ECTS-akkumulering</p>

<p>Kobling til udbyder</p> <p><i>Gående fra den meget nære kobling, hvor EVU fastlægges og finansieres af virksomheden selv til den svageste kobling, hvor der alene foregår tilmeldinger til offentligt udbudte kurser mv.</i></p>	<p>Afdækning af hvor på dette kontinuum virksomheden ligger i forhold til indhold af EVU-aktiviteten og virksomhedens prioriteringer.</p> <p>Er der eksempelvis tænkt en arbejdsdeling mellem</p> <ul style="list-style-type: none"> • virksomhedsarrangeret EVU • EVU i samspil mellem virksomhed og ekstern udbyder • deltagelse i eksternt udbudte aktiviteter. <p>Der kan fremdrages eksempler over for virksomheden, hvori CVU Øresund indgår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pakker designet til virksomheden • Overtagelse af tidligere virksomhedsinterne opgaver (Outsourcing) • Udbud med tilmeldinger fra flere virksomheder • Udbud af dele af grunduddannelsens "moduler" som efteruddannelse • Alm. kursusudbud 	<p>Muligheder for CVU Øresund.</p> <p>Viden om hvor meget virksomheden ønsker at deltage i planlægningen for at være interesseret i aktiviteten og hvor stort et ønske om ejerskab, der kan forventes i forskellige faser af EVU-aktiviteten.</p>
<p>Afstand</p> <p><i>Tid og sted for afholdelse af aktiviteten</i></p>	<p>Præferencer? :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Internat/eksternat • e-learning • tid på året • i arbejdstiden ? • længde 	<p>Kundenær planlægning hhv. mulighed for at tilbyde alternativer ud fra forhåndsviden om ønsker og behov.</p>

<p>Organisering</p> <p><i>I hvilken grad er EVU-aktiviteter formaliseret.</i></p>	<p>Afdækker virksomheden systematisk behovene for EVU-aktiviteter. Er der en tidslinie herfor?</p> <p>Opfølgning på EVU-aktiviteter Holdning til EVU</p>	<p>Ved høj formalisering kan CVU Øresund tilbyde direkte respons på opsamlede behov (blive en del af virksomhedens tidslinie).</p> <p>Ved lav formalisering kan CVU Øresund tilbyde at bistå med formaliseringen.</p> <p>CVU Øresund kan hvor nødvendigt også tilbyde bistand til bedre udnyttelse/effekt af EVU-aktiviteter. Dels gennem selve udbuddets relevans, dels ved at bidrage med redskaber og/eller konsulentbistand hertil</p>
---	--	--